

Dr. Kolláth György

A 8 éve alkotott köztisztviselői törvény alapeszményei egyre jobban megtörnek, felvizeződnek. E folyamat pregnáns kifejeződése a nemrég meghirdetett totális tisztviselői vagyonyilatkozat terve. Az elgondolás híven jellemzi azt a miliőt, s egyben kormány-felfogást, amit a hatalom a saját apparátusának megszab. Reszkesetek csinovnyikok! –kb. ez az a gondolkodásmód, amit a frusztrált /párt/politika üzen. Tapasztalataim szerint a kishivatalnokok vették az adást, de már túl vannak azon, hogy kiakadjanak tőle. A mai közszolgálatba kezd beleivódni az, hogy felülről jobbra csak kampány-ígéretetek és ostorcsattogatások várhatók. Miért marad mégis a derékhad? Az okok előtt egy szemléltetés: vajon a csiga elhagyja a házát, ha nehéznek találja? 3 okot szokás mondani. A tisztviselők kétharmada nő, aki nem enged/het/i meg magának, hogy protestáljon, a szakmán túlmutató ambíciói legyenek. A közhivatalnokok zöme középkorú, tehát a szabad munkaerő-piac nem pont órá vár. Végül a központi igazgatásban kevésbé, helyi szinten azonban még inkább vannak olyan műhelyek, szigetetek, ahol tisztességes, odaadó, megbecsült hivatalnoki munka végezhető, vállalható. A tervezett megnyilatkoztatás ezt /is/ célba venné.

Cím

Kishivatalnokok átvilágítása

Dátum
2000.11.21.

A köztisztviselői törvény fundamentumai közül két elv kerül/t/ veszélybe. Egyrészt az, hogy lehet, érdemes és elég is - pártpolitikai odakozmálás nélkül - stabil, megbecsült, vállalható tisztviselői életpályát választani, tervezni, megélni és végigcsinálni. Két ok miatt alig/ha/ fog ez menni. Egyfelől azért, mert a hivatalnoki jövedelem mentesít ugyan a napi megélhetési gondoktól, de nem nyújt forrást a gyerekek nívós iskoláztatására, sem pedig a kielégítő nyugdíjas-lét számára. Másfelől, hiába érzi úgy a hivatalnok (sőt a hivatal közössége is) , hogy a munkát hozzáértően elvégzi, ez nem garancia semmire sem. Nem csupán az előmenetel, hanem az állás megtartása is a politikától (értsd: a politikai vezető hangulatától, "bizalmától") függ. Sokszor pedig - főként miniszteriális szinten - az önmaga alkalmatlanságát rendszeresen igazoló vezetés a hatalom rossz lelki egészségét vagy lelkiismeretét torolja meg a „feudális vetésforgóval”.(Kering Pesten egy /rém/történet egy bizonyos minisztériumról, amelyikhez immár úgy küld megkeresést egy társminisztérium, hogy mindjárt csatolja az aláírásra kész válaszlevelet is. Különben hiába várnák a visszajelzést, mivel odaát sokszor magát a problémát sem értik. Ennek ellenére az „ott” a meggyőződés, hogy ők biztosan kihúzzák 2002-ig.)

A köztisztviselői törvény másik alapeszménye az (volna), hogy - a politikai váltógazdálkodásnak megfelelően - elkülönül a választott politikusok és a határozatlan időre kinevezett hivatalnokok kompetenciája és felelőssége. A politikus az eredményért, a választók elégedettsége szerint felel, ellenben a tisztviselők nem vehetnek részt a /párt/politikai küzdelmekben. E modellben többlet-követelmények vonatkoznak az országos és helyi reprezentánsok közéleti tevékenységére, munkájuk és vagyonuk átláthatóságára, a gyarapodás tisztességére. Ez és a kishivatalnokok szerepe, tisztakezűsége összefügg, de nem csereszabatos. Ezt a /lélektani/ határt töri át az egységes vagyonyilatkozat intézményesítése.

A kormány november közepén jóváhagy/hat/ja a köztisztviselői törvény módosítását. A köztisztviselőknek és a velük közös háztartásban élőknek (így pl. egy 80 éves, önn nyugdíjas nagymamának is?) 1-5 évente kellene - megújított - vagyonyilatkozatot tenniük. Aki pedig nem ad kellő magyarázatot a gazdagodásról, azt a később - belügyi fiáláléként - létrejövő Közszolgálati Ellenőrző Hivatal átvilágítja. Etikai kódex biztosan lesz. Az 50-70%-os reál-illetmény növekedés viszont valószínűtlen, mivel nincs meg hozzá a szükséges 100 milliárd forint. Nyugtató ígéret szól ugyanakkor arról,

Dr. Kolláth György

---

hogy a köztisztviselői illetmény középtávon eléri a bírák és az ügyészek javadalmazását. (Erre mondta rezignáltan egy igazgatási szaktekintély, hogy ez már nem is csak nagyotmondás, hanem szimpla szerepjáték.)

A képviselők vagyonyilatkozatáról parlamenti 2/3-dal lehet csak dönteni, viszont a köztisztviselői törvény koalíciós többséggel is módosítható. Így pótcselekvésként ez utóbbi lehet a gyors lépés látvány-eleme.

Ám ez a törvénykezés kapkodást, tüneti kezelést és figyelem-elterelést jelent. Kapkodást azért, mert heteken, hónapokon belüli rendcsinálást sugall, holott erre semmi esély nincsen. Van közhivatali korrupció, de nincs róla egzakt, megbízható, differenciált diagnózis. Ez ellen így az ördögűzés nem segít. A vagyonyilatkozat - még a legjobb esetben is - csak utószinkron, tehát a megelőzést nemigen szolgálja. A lépés kétségbeesett igyekezete azt mutatná, hogy csupán szubjektív hibák, okok vannak, amelyek bizonylatolással és megtorlással rendezhetők. Ez pedig a cukor nélküli korbács filozófiája. Pozitív ösztönzés, jó példa, valóságos közhivatali ethosz nincs és így nem is lesz. Sebaj, elég, ha összerezzenek a hivatalnokok, s rájönnek, hogy ki az úr a Házban. Mindez elsősorban erődemonstráció.

Az adófizetők vagyoni gyarapodásának nyomon követése régi állami törekvés. A vagyonyilatkozat intézményesítése eddig alkotmányossági korlátokba ütközött. Főként az az eleme kemény dió, hogyha megfordítanak a bizonyítási terhet, tehát az egyén igazolná gyarapodása tisztességét. Ez végső soron a jogi felelősség egész rendszerét átírná, s nem volna elhelyezhető az adatvédelem mai alkotmányos rendjén belül sem. Nem látszik annak jele, hogy ennek megalapozását komolyan végeznék. A közpénzből, illetve a magángazdaságból származó jövedelmek közé itt sem lehetne egyenlőségjelet tenni, mivel az adófizetők pénze nagyobb védelmet és kontrollt kíván. Nem az a baj tehát, hogy gondolkodnak - az egyébként minden fillérjükkel automatikusan adózó - hivatalnokok zsebének átláthatóságán. Ezt a követelményt pl. a szakmai „vérszerződéssel „ megírt etikai önszabályozás tartalmazhatná is. Sőt, a jövőre nézve kimondható lenne, hogy a köztisztviselő a hivatalba lépése előtt, majd X időnként vagyonyilatkozatot tesz, amihez kétoldalú garancia fűződik. Az ellenben nem korrekt, hogy most golyófogónak előreküldik a hivatal közkatonaít, s felmutatják őket bűnbakként, példa-statuálási céllal.

A közfunkcióval összefüggő vagyoni visszaélés, szemfényvesztés gyanúja néhány országosan frekvenciált politikusnál jelentkezett. Ekként azonban a dermesztő politikusi ballépés érintetlen maradna, ellenben - emiatt?! - jól megfenyegetnének vagy megfenyítenenek 100 ezer hivatalnokot. Nem kezelnék, hanem terítenék a problémát. Figyelem-elterelés mindez, mert az egyik oldalon egérút, a másikon zsigeri bizalmatlanság volna. A legszebb az egészben a kettős etikai mérce! Ezt kommentálta malíciával egy kitűnő polgármester így: az a látszat, hogy 200éve csak egy becsületes polgármester akad/t/: Jean Valjean a Nyomorultakból.

Nézzük meg mindezt egy kishivatalnok szemszögéből is:

A tisztviselők jó része pl. anyakönyvvezető, gyámügyes, ügyfélszolgálati előadó, titkársági munkatárs vagy éppen népszerűségi nyilvántartó. Ők beleesnének a szórásba. Nem így az ÁPV RT. vagy az Államkincstár, illetve más tehetősebb állami „cég” munkatársai, akik nem köztisztviselők. Tényleg jó helyen keresnek a jogtalan megtollasodást? De tegyük fel, hogy egy anyakönyvvezető vagyonyilatkozata nem tetszenék valakinek. Mi fog történni? Átvilágítják őt és „közös háztartását” -és azután? Feljelentik a rendőrségen ezt az embert, netán átadják az APEH-nek, esetleg büntetésből elkobozzák a vállszalagját és pedellussá fokozzák le? Avagy nem eszik a kását olyan forrón, érdemben itt sem lesz végrehajtás, elég csupán a nyomásgyakorlás és a megszegényítés? Valóságos útelágazás ez. Mert ha felismerhető trendként a hivatalnok becsületét, fizetségét mindössze nádpálcával vagy földimogyoróval mérik, akkor előbb-utóbb a felvételi osztályon csak mazochisták vagy majmok fognak tolongani.

Dr. Kolláth György

A vagyonyilatkozat „törvényesítése” egy család szappanoperájához köthető. Néha csak az abszurd humor méltó a szituációhoz. Íme: vadnyugati kocsma, bent szörnyű lövöldözés. Kint a /rang/idős cowboy így szók az alantasokhoz: - Ti mentek előre, én pedig majd jól bosszút állok értetek (rajtatok?).